

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра економічної теорії та конкурентної політики

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
ПРОТИДІЯ ІНСТИТУЦІЙНІЙ МОНОПОЛІЇ НА РИНКАХ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Студента 4 курсу, 12 групи,
спеціальності (Менеджмент)
спеціалізації (УСЕК)

підпис студента

Харченко Дмитро
Олександрович

Науковий керівник,
док. екон. наук,
професор

підпис керівника

Штундер Ірина
Олександрівна

Гарант освітньої
програми, к.е.н.,
доцент

підпис гаранта

Щербакова Таміла
Анатоліївна

Київ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ПРОТИДІ ІНСТИТУЦІЙНІЙ МОНОПОЛІЇ НА РИНКАХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	8
1.1. Фактори формування інституційної монополії на ринках адміністративних послуг	8
1.2. Суб’єктивні та об’єктивні ознаки інституційної монополії на ринках адміністративних послуг	15
1.3. Способи усунення антиконкурентних дій на ринках адміністративних послуг України	21
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОТИДІ ІНСТИТУЦІЙНІЙ МОНОПОЛІЇ НА РИНКАХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	26
2.1. Зарубіжний досвід формування системи антимонопольного регулювання на ринках адміністративних послуг	26
2.2. Удосконалення законодавчого забезпечення протидії інституційній монополії на ринках адміністративних послуг України	33
2.3. Громадський контроль за станом конкуренції на ринках адміністративних послуг	37
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ	43

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Протягом останніх років теорія адміністративних послуг в Україні зазнала суттєвого розвитку. За цей час вона пройшла шлях від перших спроб теоретичного осмислення проблематики до відображення в академічному підручнику з адміністративного права. З 2006 року, коли Кабінетом Міністрів України було затверджено Концепцію розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, це питання стало одним з пріоритетних в державній політиці. Особливо помітною стала активність влади з 2009 року, коли почали регулярно прийматися урядові рішення з проблематики адміністративних послуг, і врешті у вересні 2012 року було ухвалено Закон України «Про адміністративні послуги».

Наразі є потреба оцінити пройдений шлях та визначити актуальні проблеми теорії, законодавства та практики, а також подальші перспективи у цій сфері.

Відомо, що сама ідея адміністративних послуг прийшла в Україну із досвіду західних країн, де ще з 80-х років набула розквіту доктрина «нового публічного менеджменту» та орієнтація держави/влади на громадянина як клієнта. У 1998 році ідея адміністративних (управлінських) послуг вперше була зафіксована у Концепції адміністративної реформи в Україні. Безумовно, акцент на «служіння», «надання послуг» є надзвичайно корисним для будь-якої сучасної держави. Владі слід завжди пам'ятати, що вона існує саме для обслуговування суспільства загалом та кожного громадянина зокрема. Тобто орієнтація на потреби та інтереси клієнта (особи) з боку органів публічної адміністрації є беззаперечним позитивом теорії публічних послуг, і власне адміністративних послуг як різновиду публічних послуг. В західних країнах основне завдання цієї ідеї полягало в тому, щоб перебудувати заскорузлу бюрократичну машину на більш гнучку

організацію, що використовує кращі методи та підходи приватного сектору до обслуговування клієнтів.

В Україні слід було вирішувати і низку інших завдань, в тому числі – «подрібнення» адміністративних послуг, тобто штучний поділ однієї адміністративної послуги на декілька окремих «платних послуг». В цьому сенсі теорія адміністративних послуг спрямовує владу на результативність, на надання цілісного продукту/послуги.

Метою роботи є дослідження способів усунення антиконкурентних дій на ринках адміністративних послуг України, а також удосконалення інструментарію протидії інституційній монополії на ринках адміністративних послуг.

Загалом пройшовши навіть деяку термінологічну еволюцію від конструкції «управлінські послуги» до категорії «адміністративні послуги» (які проте в обох випадках ґрунтуються на характеристиці суб'єкта, який надає ці послуги, – на адміністрації), – на сьогодні можна стверджувати, що в Україні є доволі розвинена теорія адміністративних послуг. Це стосується і широкого категорійного апарату («адміністративні послуги», «публічні послуги», «державні послуги», «муніципальні послуги» тощо), і доволі чітких класифікаційних ознак власне адміністративних послуг.

Слід вкотре відзначити, що ґрунтовний розвиток теорії адміністративних послуг зумовлений тим, що у її джерел в Україні стояли правники-адміністративісти (насамперед, професор В.Б. Авер'янов, І.Б. Коліушко).

На сьогодні можна стверджувати, що українська доктрина адміністративних послуг є по суті вітчизняним надбанням. Адже в такій «строгій» юридичній формі проблематика адміністративних послуг в західних країнах не розглядається.

У країнах, звідки до нас прийшла ідея послуг, категорія «послуг» відносно публічного сектору вживається у найширшому і дуже гнучкому значенні. Фактично йдеться про «публічні послуги», «послуги адміністрації»,

«послуги для громадян», «послуги для бізнесу» тощо. Акцент робиться не на юридичну складову, а на те, що всі продукти (рішення, дії тощо) публічної адміністрації у відносинах з приватними особами є послугами. Західні родоначальники теорії публічних послуг не надають відповідним категоріям жорсткого юридичного значення. І нам невідомі приклади ухвалення у цих країнах спеціальних законів з даної проблематики, за винятком урегулювання питань плати за послуги.

Українське прагнення до чіткої термінологічної визначеності призвело до того, що маємо як позитиви у розвитку доктрини адміністративних послуг, так і деякі ризики. Поняття адміністративних послуг поряд з орієнтацією на цілісність послуги, поряд з чіткими класифікаційними ознаками, не завжди дозволяє дати безспірну відповідь на питання, пов'язані із віднесенням або невіднесенням до адміністративних послуг: «довідок»; звітів, декларацій і повідомлень; прохань, пропозицій і рекомендацій тощо. Нині цілком очевидно, що теорія адміністративних послуг повинна мати і певний рівень гнучкості для врахування раціональних потреб практики.

Варто нагадати ключові державні рішення з проблематики адміністративних послуг. Вперше повноцінно про неї згадано на державному рівні у Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади (2006 р.). Але лише з 2008 року почало реалізовуватися кілька ініціатив (певним підсумком яких можна вважати Постанову Уряду № 737 від 2009 року), що зводилися насамперед до завдань: ліквідувати підприємства, установи, організації, які надають «державні та адміністративні послуги», або позбавити їх відповідних повноважень. У Тимчасовому порядку надання адміністративних послуг, затвердженому вищезазначеною Постановою, також було визначено: деякі рамки щодо оплати адміністративних послуг; порядок спрямування в бюджет коштів, отриманих за адміністративні послуги; вимоги щодо розміщення інформації

про адміністративні послуги та деякі інші вимоги до суб'єктів, що надають адміністративні послуги.

Основними завданнями роботи є, зокрема, такі, як:

- 1) дослідження факторів формування інституційної монополії на ринках адміністративних послуг;
- 2) аналіз суб'єктивних та об'єктивних ознак інституційної монополії на ринках адміністративних послуг;
- 3) виявлення способів усунення антиконкурентних дій на ринках адміністративних послуг України;
- 4) дослідження зарубіжного досвіду формування системи антимонопольного регулювання на ринках адміністративних послуг;
- 5) удосконалення законодавчого забезпечення протидії інституційній монополії на ринках адміністративних послуг України;
- 6) аналіз впливу громадського контролю за станом конкуренції на ринках адміністративних послуг.

Об'єктом дослідження є інституційна монополія на ринках адміністративних послуг.

Предметом дослідження є механізми протидії інституційній монополії на ринках адміністративних послуг України.

Методи дослідження. В процесі дослідження використовувалися методи аналізу, синтезу, порівняння в динаміці, які дали можливість з різних сторін проаналізувати спеціальні наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, дані Державної служби статистики України, Міністерства економіки України, Антимонопольного комітету України.

Важливо також відзначити, що сфера адміністративних послуг чи не єдина, що залишається у числі пріоритетів усіх урядів, починаючи з 2008 року. Вже тоді в урядових структурах все активніше просувалася ідея окремого закону про адміністративні послуги. Наукове бачення доцільності такого закону було неоднозначним. Основним аргументом проти такого закону була відсутність чіткого, об'єктивно визначеного предмета

регулювання. За винятком можливих рекомендаційних норм щодо утворення інтегрованих офісів, інші питання – про реєстр послуг, про веб-портал послуг тощо можуть вирішуватися актами Уряду; або ж питання про оплату, процедури – належать до предметів регулювання інших законодавчих актів.

Важливо вкотре нагадати, що без ухвалення закону (кодексу) про адміністративну процедуру та законодавства про плату за адміністративні послуги (адміністративний збір) сфера правового регулювання адміністративних послуг зберігатиме багато прогалин. При цьому щодо питання законодавчого врегулювання процедури надання адміністративних послуг – в цій частині необхідно імплементувати стандарти Ради Європи і досвід європейських країн щодо порядку прийняття адміністративних актів. Необхідно нарешті ухвалити Адміністративно-процедурний кодекс, проект якого вже давно розроблено робочою групою Міністерства юстиції. Саме цей законодавчий акт має урегулювати й загальну процедуру надання адміністративних послуг через врегулювання порядку вирішення справ за заявами фізичних та юридичних осіб.

Зрештою, вже дворічна реалізація Закону «Про адміністративні послуги» показала, що низка прогнозованих ризиків підтвердилася. Про проблеми у питанні створення центрів надання адміністративних послуг буде йтися далі детально. Оцінка виконання інших приписів Закону теж залишає бажати кращого. Досі не впорядковано Реєстру адміністративних послуг; не створено Єдиного державного порталу адміністративних послуг; зберігаються підприємства, які фактично надають адміністративні послуги. Причини такого становища різні: це і нестача інституційної спроможності відповідальних міністерств (насамперед, Мінекономрозвитку), і брак фінансування Закону, і відсутність політичної волі до боротьби з корупцією.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, шести підрозділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг роботи займає 45 сторінок комп'ютерного тексту. Список використаних джерел становить 22 джерела.

РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ПРОТИДІЇ ІНСТИТУЦІЙНІЙ МОНОПОЛІЇ НА РИНКАХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

1.1. Фактори формування інституційної монополії на ринках адміністративних послуг

На мою думку ефективність захисту та рівень розвитку конкуренції в Україні значною мірою залежить від ефективності проведення державної політики за широким спектром напрямів: від макроекономічної політики, створення сприятливого інвестиційного клімату, включаючи розвиток фінансової та податкової системи, зниження адміністративних та інфраструктурних бар'єрів, до захисту прав громадян та національної політики.

Нинішній період виявився явно недостатнім для створення нормальних умов розвитку конкуренції, що проявляється в даний час в існуванні поганих наслідків переходу від адміністративно-командних до ринкових методів регулювання економіки, у тому числі надмірної монополізації більшості її галузей, порушень конкуренції з боку органів державної влади.

Важливу роль поглибленого вивчення адміністративно-правового забезпечення захисту конкуренції в Україні зумовлена необхідно дослідити і дати наукову оцінку затвердженій в даний час тези про забезпечення розвитку ринкових відносин при значному ослабленні ролі держави в економіці і соціальній сфері. Слід враховувати, що захист конкуренції відноситься до числа форм державного втручання в економіку, необхідність, глибина проникнення і ефективність якого завжди викликали критику з боку не лише практиків, а й науковців різних галузей знань. Проблема полягає в необхідності мінімізувати негативні наслідки, пов'язані з антимонопольним регулюванням, забезпечивши за допомогою відповідних адміністративно-правових механізмів при цьому як ефективний захист конкуренції, так і

гармонійний розвиток економіки країни. Необхідно точно з'ясувати в яких сферах і наскільки держава може собі дозволити відійти від прямого адміністрування і використовувати інші методи, в першу чергу економічні, без шкоди для ефективності та цілісності державного управління. Рівень втручання держави в економіку повинен, з одного боку, забезпечити високу якість державного управління, а з іншого боку, не допустити безконтрольність об'єктів управління.

Незважаючи на активні зусилля антимонопольних органів щодо створення нормальних умов для розвитку конкуренції на товарних ринках, відсутня узгодженість дій всередині системи виконавчої влади, необхідна для ефективного вирішення завдань антимонопольної політики.

Здебільшого під монополією розуміють велику фірму, що займає лідируюче положення в будь-якій галузі виробництва. Монополії, як великі фірми, що об'єднують декілька підприємств і досягають завдяки цьому монопольного становища на ринку певного товару або групи товарів, потенційні носії монополізму. Не секрет, що великі монополії – потенційні носії монополізму. Однак не завжди велика монополія може займати монопольне становище на ринку або займається на ньому монополістичною діяльністю. Існують випадки, коли середнім або навіть невеликим фірмам, завдяки своїй винятковості вдається займати монопольне становище на будь-якому сегменті ринку, тобто бути монополістом і користуватися плодами своєї монополії.

Термін «монополізм» має двоякий сенс. У першому випадку, що характеризується пануванням на ринку товарів (послуг) одного виробника (продавця), поняття «монополізм» зливається з поняттям «монополія».

У другому випадку мова йде про дії на ринку виробника (продавця) товарів (послуг), спрямованих на усунення конкуренції, встановлення домінуючого становища на цьому ринку. Дану ситуацію можна порівняти з поняттям «монополістична діяльність».

Отже, терміни «монополія», «монополізм» і «монополістична діяльність» взаємопов'язані і часто використовуються як синоніми. Так, в літературі вказується, що «... нас в першу чергу цікавлять монополії, монополізм як певний тип економічних відносин, що дає можливість будь-кому з учасників цих відносин нав'язувати власну волю оточуючим, як своїм контрагентам, так і суспільству в цілому».

Представляється також доцільним піддати аналізу понятійний апарат, який застосується в області конкуренції і монополії, під кутом зору економічної науки, оскільки її висновки необхідні для правильного тлумачення положень антимонопольного законодавства з адміністративно-правових позицій.

При всьому різноманітті класифікацій ринкових структур і форм конкуренції можна виділити основні їх види: між «досконалою» конкуренцією і абсолютною монополією, де конкуренція не існує вже в силу самого визначення, лежить широке поле «недосконалої» конкуренції (дуополя, олігополя, монополістична конкуренція).

Є й інші принципи класифікації видів конкуренції, наприклад, виходячи з характеру поведінки продавця або покупця, які на практиці не знайшли широкого застосування.

Підводячи підсумки вищевикладеному можна стверджувати, що сучасна економіка являє собою складне переплетення конкурентних і монопольних начал. Різкого розмежування монополії і конкуренції не існує. Конкуренція і монополія – це різні аспекти будь-якої ринкової ситуації, які можуть співіснувати в різних поєднаннях і ступенях. Кожен виступаючий на ринку продавець має більшу або меншу ступінь монопольної влади, проте влада кожного такого монополіста обмежена конкуренцією.

Наразі, після стабілізації світового ринкового господарства, протиріччя між конкуренцією і монополією не носить настільки гострого, всеосяжного характеру. Конкурентна боротьба між найбільшими фірмами – це форма існування монополістичного капіталу, гарантія проти

встановлення монополістичного панування. У цьому сенсі конкуренція і монополія не тільки виключають один одного, але просто невіддільні.

Як свідчить практика, конкуренція орієнтує підприємців на досягнення максимальних результатів, оскільки дозволяє оптимізувати вирішення поставлених завдань, тобто вирішити їх з найкращими результатами при мінімальних витратах. Конкуренція дозволяє виявити тих підприємців, які опинилися у виграшному становищі і змогли домогтися кращих в порівнянні з іншими результатів.

Адже по суті ринок – це насамперед механізм оцінки результатів праці та розподілу за результатами праці.

До переваг монополії можна віднести великомасштабний характер виробництва, що передбачає ведення планового господарства в рамках монополії, ефективність виробництва, що дозволяє отримувати надприбуток.

Про негативні риси монополії написано дуже багато. До основних таких рис можна віднести наступні: встановлення високих цін; невідповідність попиту і пропозиції; розтрата ресурсів суспільства.

Як вказується в літературі, конкурентні відносини посилюють такі фактори: відносне підвищення ефективності малих і середніх фірм в порівнянні з великими; диверсифікація виробництва у великих фірм; збільшення числа конкурентів в загальній обстановці економічного зростання; лібералізація міжнародної торгівлі, регіональної інтеграції, поява нових світових центрів розвитку; проведення державними органами політики заохочення конкуренції і протидії монополізму.

У свою чергу, монополістичні відносини посилюються внаслідок: 1) прискорення концентрації капіталу в умовах швидкого зростання транснаціональних корпорацій; 2) посилення диференціації продукції на підставі зростання доходів, підвищення потреб суспільства, прискорення науково-технічного прогресу; 3) підвищення витрат на науково-дослідні роботи в наукоємних галузях; 4) ускладнення галузевої структури виробництва.

Тому монополія, як соціально-економічне явище, що є продуктом тривалої еволюції продуктивних сил і процесу усуспільнення економіки, носить неминущий і незворотний характер.

Монополістична конкуренція в її сучасних формах і масштабах володіє величезною життєвою силою, але вона явно не є самоналагоджувальним механізмом і потребує державного регулювання, яке практикується на заході в надзвичайно розвинених, різноманітних, гнучких формах, диференційованих по регіонах, галузях, видах діяльності.

Науково-технічний прогрес прискорив через посередництво інтернаціоналізації виробництва дві протилежні тенденції в системі організації світового господарства – до монополії (з її елементами регулювання ринку, в тому числі і державного регулювання) і до конкуренції.

Розвиток системи організації світового господарства – не прямолінійний, а скоріше коливальний, маятниковий процес, що характеризується не тільки поступальним, а й поворотним рухом. Цей процес виражається в циклічній зміні політико-економічних курсів різних держав, що дотримуються ринкових основ господарювання.

Ринковому господарюванню довелося пройти кілька етапів, протягом яких воно змінювало свій вигляд. Той факт, що кожен наступний етап був менш тривалим і завершувався швидше – відображало прискорення політико-економічного розвитку суспільства. Але загальним при цьому було те, що на кожному етапі превалювала певна тенденція – або до монополії, або до конкуренції.

Перехід України до ринкової економіки відображає усвідомлення того, що незважаючи на багато недоліків ринок все ж вирішує проблеми більш ефективного використання ресурсів в економіці.

За загальноприйнятим визначенням, ринковий механізм – це спосіб координації між попитом і пропозицією по горизонталі. Ринковий механізм

передбачає свободу підприємницької діяльності, в рамках якої товаровиробник вирішує сам, що, як і для кого він буде виробляти.

Як відомо, однією з головних функцій держави в сучасній ринковій економіці є вплив на загальні умови господарювання через грошово-фінансову політику, так звані макроекономічні регулятори, які проявляються в діях держави щодо формування грошової маси, збору податків і визначення бюджетних витрат. Слід підкреслити, що використовувані в промислово розвинених країнах прийоми згаданого вище монетаристського макрорегулювання економіки засновані на дії ефективних конкурентних механізмів ринкового самоналаштування.

Однак ринкове самоналаштування в українських реаліях (падіння попиту, постійний спад виробництва і недобір податків, відсутність у підприємств інвестиційних ресурсів, розвиток бартерних відносин тощо) практично неможлива. У більшості галузей виробництва вона залишилася чисто теоретичною. Демонізація вертикальних економічних структур в Україні не була доповнена створенням структурних основ конкурентного ринку, всемірним заохоченням конкуренції у всіх сферах господарства, зміцненням соціальної бази антимонопольної політики. Так, наприклад, суми, що виділяються на розвиток малого і середнього підприємництва на 2-3 порядки нижче тих, які могли б привести до шуканого результату. Відсутні також пільгове оподаткування та інвестиції у створення дублюючих (конкуруючих) виробництв.

Сукупність конкурентного середовища на ринку можна назвати задовільним тільки в сфері роздрібної торгівлі, громадського харчування, платних послуг населенню, в будівельній індустрії.

Згадані вище негативні моменти допомагають зростанню соціальної напруженості в суспільстві, що загрожує можливістю повної відмови від ринкових перетворень, а також безповоротної втрати потенційно конкурентоспроможних галузей економіки.

У надзвичайній ситуації неминучим є повернення до державного втручання в економіку країни. Не виключається можливість повної або часткової націоналізації підприємств, які заборгували бюджету, відновлення державної монополії на виробництво і реалізацію алкоголю, тютюну, цукру, дорогоцінних металів, введення заходів протекціоністського захисту вітчизняних виробників. У цих умовах конкурентне середовище в економіці країни буде звужуватися на користь монополізму, більшою мірою державного монополізму, до тих пір, поки оздоровлення макроекономічної ситуації не почне приносити плоди на мікроекономічному рівні, тобто в конкретних галузях і секторах економіки [20].

Рис. 1.1 Структура основних функцій держави

Джерело: [4]

1.2. Суб'єктивні та об'єктивні ознаки інституційної монополії на ринках адміністративних послуг

Будь-яка соціальна система розглядається в сукупності двох невід'ємних складових – суб'єкта та об'єкта. Управлінський вплив суб'єктів здійснюється відносно об'єктів державного управління.

Суб'єктами державного управління є не лише органи державної влади, а й їх керівний склад. Важливою рисою суб'єкта державного управління, це наявність у нього певної компетенції і владних повноважень, які дають змогу втілювати свою волю у формі управлінських рішень, керівних команд, обов'язкових до виконання. Владний вплив, що виходить від суб'єкта до об'єкта управління, дає можливість підпорядковувати волі першого волю і діяльність останнього, що є необхідною умовою досягнення цілей і вирішення завдань, визначених суб'єктом управління. Відповідно об'єкт державного управління зобов'язаний підкорятися владній волі суб'єкта і в обов'язковому порядку виконувати його рішення.

З позиції європейського підходу (моделі) до суб'єктів державного управління належать: органи державної влади (уряд, міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації); керівники і керівний склад цих органів (політичні діячі; посадові особи; службові особи, які наділені державно-владними повноваженнями). З позиції американського підходу (моделі) до суб'єктів державного управління належать усі органи і керівники трьох гілок влади – законодавчої, виконавчої, судової.

Кожному суб'єкту управління притаманні певні функції, які показують загальносистемний поділ праці щодо їх виконання, у зв'язку з чим функції характеризують основний зміст та напрями діяльності суб'єкта управління. Суб'єкт є системно організованим, і в цій якості має характерні ознаки будь-якої соціальної системи. Суб'єктам управління притаманні загальні функції і цілі, єдність принципів їх утворення, побудови та

діяльності, структурна єдність та інші ієрархічні зв'язки й відносини, прийняття чітко регламентованих управлінських рішень, узгодження їх між собою.

Основними об'єктами державного управління за європейським підходом слід вважати підпорядковані органи виконавчої влади, сектори державного управління, галузі промисловості, державні установи, організації і підприємства, підвідомчі органам виконавчої влади. Відповідно, об'єктами державного управління є система, на яку спрямовується владний вплив суб'єктів управління. Безпосередніми об'єктами, на які справляє вплив той чи інший конкретний суб'єкт, є підпорядковані йому сектори (галузі) державного управління. За більш широкого, американського, підходу об'єктами державного управління є все суспільство та будь-які його сфери, галузі, відносини.

Слід зазначити, що між суб'єктом і об'єктом управління в системі виконавчої влади не існує абсолютних меж: система, яка управляє, будучи суб'єктом відносно того чи іншого об'єкта, сама, у свою чергу, може бути об'єктом управління з боку іншого суб'єкта. Так, наприклад, обласна державна адміністрація, що здійснює виконавчу владу в межах області, є суб'єктом управління щодо районних державних адміністрацій відповідної області, одночасно будучи об'єктом управління відносно уряду, який, у свою чергу, є об'єктом управління з боку Президента України та Верховної Ради України.

Слід наголосити на визначальному значенні об'єкта в системі управління і пов'язаного з цим трактування цільового призначення самого державного управління. В умовах демократичної, правової, соціально орієнтованої держави публічне й, зокрема, державне управління спрямоване на забезпечення прав і свобод людини, високої якості життя громадян, безпеки їх існування. Звідси походить така суттєва особливість функцій такого управління, як постійна спрямованість на життєво важливі потреби об'єкта, тобто діяльність кожного конкретного суб'єкта повинна

аналізуватися з точки зору реального забезпечення, насамперед, цих, а не якихось інших внутрішніх потреб самого суб'єкта.

Взаємодіючи, суб'єкт і об'єкт утворюють процес управління. Суб'єкт і об'єкт управління перебувають у постійній динамічній взаємодії, в процесі якої виникають управлінські відносини – особливий вид відносин у сфері державного управління, що виникають у процесі цілеспрямованого впливу суб'єкта управління, наділеного відповідною компетенцією, на об'єкт управління, з метою реалізації юридично встановлених функцій державного управління.

Таким чином, функції державного управління реалізуються через управлінські відносини, тобто в процесі цілеспрямованого впливу суб'єкта управління, наділеного розпорядчими правами, на об'єкт управління, що має переважно виконавчі обов'язки.

Ці відносини типу “влада – підпорядкування” можуть мати різний характер залежно від повноважень суб'єкта, ступеня самостійності об'єкта управління та багатьох інших факторів. Вони можуть бути формальними (субординації) і неформальними (координації); галузевими (відносини в межах однієї галузі); територіальними (у межах одного регіону); міжгалузевими (міжорганами різних галузей); міжрегіональними (міжорганами різних регіонів); територіальногалузевими.

Відносини управління формуються з урахуванням закономірностей, принципів, функцій і методів державного управління. Найчастіше ці відносини виникають за ініціативою одного з учасників, а у разі порушення адміністративно-правових норм порушник несе відповідальність перед державою.

Змістом управлінських відносин є особлива діяльність людей, що виступає у вигляді взаємодії суб'єктів та об'єктів управління. Сторони цих відносин, вступаючи у взаємне спілкування, формують тим самим зміст управлінських відносин. Між ними існує тісна взаємодія, що здійснюється за

допомогою прямих (від суб'єкта до об'єкта) і зворотних (від об'єкта до суб'єкта) зв'язків.

Практична реалізація цих зв'язків забезпечується завдяки руху інформації. Наявність прямого та зворотного зв'язку є необхідною умовою нормального функціонування й розвитку будь-якої соціально-економічної системи. Прямий зв'язок сприяє процесу ухвалення рішень і забезпечує їх доведення до виконавця – об'єкта управління. Зворотний зв'язок, який надає інформацію про стан об'єкта і його діяльність щодо виконання рішень, забезпечує можливість контролю за реалізацією відповідних впливів на об'єкт управління. Зворотний зв'язок, таким чином, дає можливість знаходити найбільш оптимальні шляхи і засоби організації процесу регулювання діяльності об'єкта управління. Він синтезує дії внутрішнього та зовнішнього середовищ, що відображають численні причинно-наслідкові зв'язки. Отже, зворотний зв'язок сприяє підвищенню ефективності обміну управлінською інформацією.

Між суб'єктом і об'єктом у процесі державного управління встановлюються відповідні відносини, які мають субординаційний чи координаційний характер.

Субординацію і координацію розглядають як двоєдине виявлення сутності управлінської діяльності, а також як її базові форми. У процесі цієї діяльності вони доповнюють одна одну, причому, залежно від конкретної ситуації, переважає та чи інша. Ці зв'язки мають діалектичний характер: об'єкт, яким управляють, не є пасивним учасником управлінських відносин. Оскільки реалізація функцій управління є не лише одностороннім управлінським впливом суб'єкта на об'єкт управління, а активною взаємодією сторін, то, відповідно, об'єкт управління повинен мати можливість для участі у формуванні владного волевиявлення суб'єкта. Це означає, що орган виконавчої влади, крім власних прав щодо керованого об'єкта, має й певні обов'язки перед ним.

Оскільки об'єкт має свої власні потреби та інтереси, що впливають із закономірностей його існування та розвитку, то суб'єкт управління зобов'язаний їх урахувати. Коли ж об'єкт не наділений відповідними правами для задоволення своїх потреб, з одного боку, і з другого – за відсутності в суб'єкта обов'язків урахувати ці інтереси та потреби, управління може набути характеру сваволі, а його функції можуть перетворитись у фактор дезорганізації.

Тобто особливістю сучасного державного управління є те, що об'єкт не тільки підпорядковується, а й відповідним чином впливає на суб'єкт управління, вимагає від нього певних дій. Високий рівень соціальної активності об'єктів визначає специфічний характер їх впливу на суб'єкти управління, які значно ширші впливу за принципом “зворотного зв'язку”. Об'єкт управління не тільки реагує на управлінські впливи суб'єкта, не тільки сигналізує про їх наслідки та результати, а часто, – незалежно від бажання суб'єкта, прямо спонукає його до певної перебудови управлінських впливів, зміни їх характеру та змісту.

Реординація ґрунтується на високому рівні соціальної активності об'єктів управління. З метою реалізації активності об'єкта управління необхідно не лише вдосконалювати механізм управлінського зв'язку суб'єкта і об'єкта, але й підвищувати ефективність участі в управлінні громадян, громадського контролю за діяльністю органів влади. Для цього слід подолати стереотипи, що були притаманні колишньому тоталітарному суспільству з ідеєю домінування держави над людиною, де останній відводилася лише роль керованого об'єкта, на який спрямовувалися владно-розпорядчий вплив і адміністративний примус з боку органів держави. Сьогодні вкрай важливо запровадити принципово нову парадигму у відносинах “громадянин – держава”. Державна влада в цьому сенсі – це не тільки здійснення повноважень, що зобов'язують громадянина, а й виконання певних обов'язків перед ним. У процесі демократичного розвитку обсяг таких обов'язків з боку держави зростатиме.

Водночас слід оптимізувати управлінські можливості суб'єктів державного управління за умов зниження при цьому ресурсних витрат, тобто домогтися підвищення ефективності органу державної влади. Виходячи із закону необхідної різноманітності суттєвою проблемою системи державної влади є забезпечення охоплення суб'єктами управління різноманітності об'єктів управління. Змінюючи гнучкість структури, враховуючи міру невизначеності поведінки керованих об'єктів, можна досягти співвідносності конкретної управлінської системи тим процесам, які вона покликана впорядковувати. Чим вищий ступінь відповідності керуючої системи керованій, тим ефективніше здійснюється управління тією чи іншою системою.

Таким чином, державне управління характеризується наявністю цілісної системи, керуючою і керованою її частинами, причинно-наслідковими зв'язками між ними, динамізмом розвитку [18].

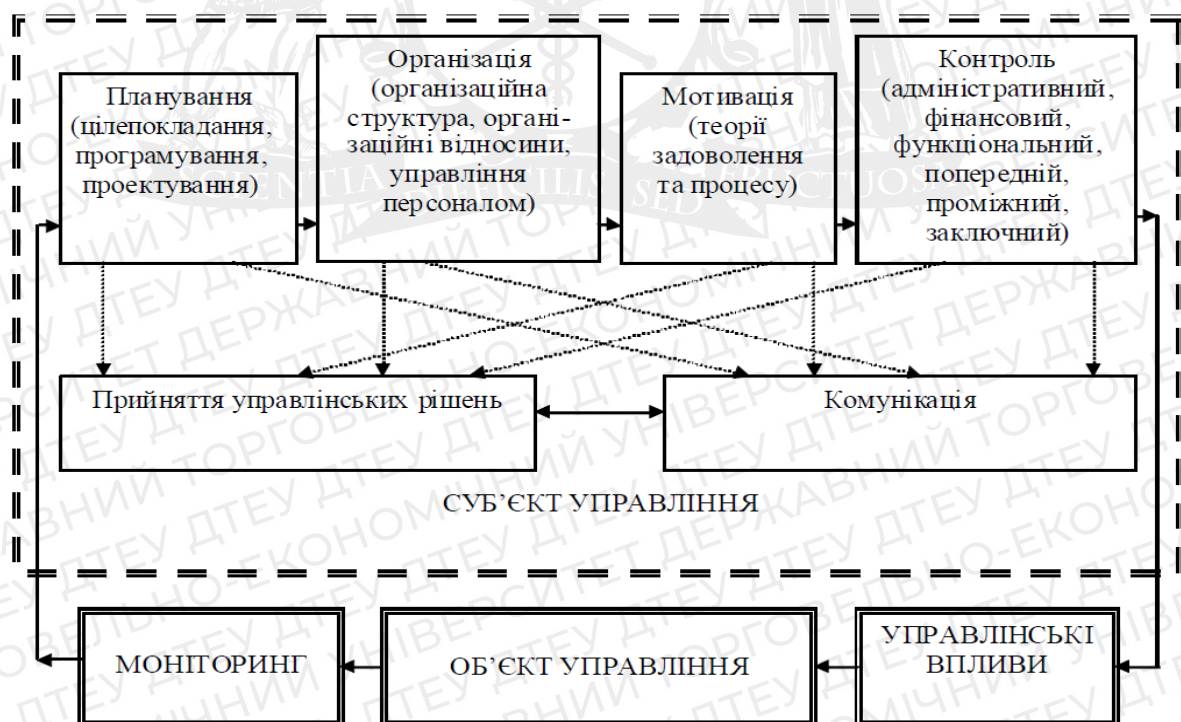

Рис. 1.2 Суб'єкт та об'єкт управління

Джерело: [5]

	<i>Перший етап</i>	<i>Другий етап</i>	<i>Третій етап</i>
Суб'єкт	Суб'єкти – інститути державного управління, суб'єкти діяльності у державному управлінні (посадові особи, чиновники державного управління)	Суб'єкти – інститути державного управління; суб'єкти, які формують цінності і цілі (політики, депутати); суб'єкти власне державного управління (посадові особи, чиновники); суб'єкти місцевого самоврядування (посадові особи, місцеве самоврядування); громадяни як суб'єкти	Суб'єкти – інститути державного управління; суб'єкти, які формують цінності і цілі (політики, депутати); суб'єкти власне державного управління (посадові особи, чиновники); суб'єкти місцевого самоврядування (посадові особи, чиновники місцевого самоврядування); суб'єкти впливу (ЗМІ, громадська думка); громадяни як суб'єкти
Об'єкт	Функції держави	Функції держави, становлення приватного життя і громадянського суспільства, які не є об'єктом державного управління	Функції держави, державно-управлінські послуги
Сутність	Вплив на основі влади в аспекті реалізації функцій держави	Вплив на основі закону з метою реалізації функцій держави	Вплив і взаємодія на основі закону, пошуку консенсусу і забезпечення підтримки прийняття і просування управлінських рішень у реалізації функцій держави
Цінності	Державні, недовіра до громадян	Державні і цивільні, лояльність до цивільного життя	Державні, цивільні, довіра до громадян
Принципи	Концентрації влади в державі	Відділення державного управління від політики, поділ влади, обмеження сфери державної влади	Єдності влади, гуманізму, субсидіарності, зростання якості державно-управлінських послуг
Технології	Підпорядкування громадян державі, виконання ними своїх обов'язків, законів, оподаткування	Адміністрування, зміцнення законності, контролю, дисципліни, покарань, стимулювання	Антикорупційні, захисту прав людини, підготовки та прийняття управлінських рішень, інформаційно-аналітичні, електронного управління, телекомунікації, тренінги, інтерактивне навчання, взаємодія, моніторинги, самоаудит

Рис. 1.3 Етапи управління

Джерело: [7,8]

1.3. Способи усунення антиконкурентних дій на ринках адміністративних послуг України

Відповідно до ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно- господарського управління та контролю є прийняття будь- яких актів (рішень, наказів, розпоряджень, постанов тощо), надання письмових чи усних вказівок, укладення угод або будь-які інші дії чи бездіяльність органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю (колегіального органу чи посадової особи), які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

Антиконкурентними діями органів адміністративно-господарського управління та контролю, зокрема, визнаються:

- заборона або перешкоджання створенню нових підприємств чи здійснення підприємництва в інших організаційних формах у будь-якій сфері діяльності, а також встановлення обмежень на здійснення окремих видів діяльності, на виробництво, придбання чи реалізацію певних видів товарів;
- пряме або опосередковане примушення суб'єктів господарювання до вступу в асоціації, концерни, міжгалузеві, регіональні чи інші форми об'єднань або здійснення узгоджених дій, концентрації суб'єктів господарювання в інших формах;
- пряме або опосередковане примушення суб'єктів господарювання до пріоритетного укладення договорів, першочергової поставки товарів певному колу споживачів чи першочергового їх придбання у певних продавців;
- будь-яка дія, спрямована на централізований розподіл товарів, а також розподіл ринків між суб'єктами господарювання за територіальним принципом, асортиментом товарів, обсягом їх реалізації чи закупівель або за колом споживачів чи продавців;
- встановлення заборони на реалізацію певних товарів з одного регіону країни в іншому або надання дозволу на реалізацію товарів з одного регіону в іншому в певному обсязі чи за виконання певних умов;
- надання окремим суб'єктам господарювання або групам суб'єктів господарювання пільг чи інших переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що призводить або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції;
- дія, внаслідок якої окремим суб'єктам господарювання або групам суб'єктів господарювання створюються несприятливі чи дискримінаційні умови діяльності порівняно з конкурентами;
- дія, якою встановлюються не передбачені законами України заборони та обмеження самостійності підприємств, у тому числі щодо

придбання чи реалізації товарів, ціноутворення, формування програм діяльності та розвитку, розпорядження прибутком.

Останніми роками в Україні значного поширення набуло таке корупційне явище, як "відкати", пов'язані з антиконкурентними діями органів державної влади. "Відкати" – вид хабара посадовій особі, коли відбувається "розподіл" бюджетних коштів, виділених на виконання певних програм між державними чиновниками та отримувачами цих коштів (найбільш поширені у сфері державних закупівель).

Вчинення антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Відповідно до ст. 16, 17 Закону України "Про захист економічної конкуренції" органам влади та органам місцевого самоврядування:

– забороняється делегування владних повноважень об'єднанням, підприємствам та іншим суб'єктам господарювання, якщо це призводить або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції;

– забороняються дії чи бездіяльність органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю (колегіального органу чи посадової особи), що полягають у схиленні суб'єктів господарювання, органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю до порушень законодавства про захист економічної конкуренції, створенні умов для вчинення таких порушень чи їх легітимації.

Антиконкурентні дії органів державної влади у багатьох випадках виявляються тісно пов'язаними з практикою обмеження самостійності підприємств, випадками створення суб'єктам господарювання несприятливих чи дискримінаційних умов діяльності порівняно з конкурентами, надання окремим суб'єктам господарювання податкових та інших пільг, які ставлять їх у привілейоване становище, примушенням суб'єктів господарювання до

пріоритетного укладання договорів, заборонами на міжрегіональну реалізацію товарів тощо.

Об'єктом правопорушення у даному випадку є економічна конкуренція, якій відповідно до ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» може бути завдано чотири види шкоди – це недопущення, усунення, спотворення, обмеження.

Особливою ознакою правопорушень органів влади є не лише дія, а й бездіяльність, наслідком якої стало недопущення, усунення, спотворення чи обмеження конкуренції. При цьому слід враховувати, що принцип дії закону щодо органів влади відмінний від принципу дії закону щодо суб'єкта господарювання. Так, органи влади зобов'язані чинити лише те, що дозволено законом, а суб'єкт господарювання – не чинити дій, які заборонені законом.

Закон встановлює дві форми прояву антиконкурентних наслідків:

- реальну – один або декілька із зазначених у Законі України "Про захист економічної конкуренції" антиконкурентних наслідків має або мав місце у дійсності;
- потенційну – антиконкурентні наслідки з великою ймовірністю могли настати, але не настали внаслідок певних зовнішніх відносно до діянь державного органу чинників.

Підставою для розгляду справ за ознаками порушень, пов'язаних з антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю є заяви учасників ринкових відносин (суб'єктів-господарювання на ринку, споживачів), подання та звернення до АМК України органів влади, а також за ініціативою АМК України, що є результатом проведених Комітетом планових та позапланових перевірок суб'єктів господарювання.

При розгляді справ за ознаками правопорушення у вигляді антиконкурентних дій органів влади потрібно враховувати, що реалізація таких дій пов'язується із заборонаю, перешкоджанням чи унеможливленням

діяльності суб'єктів господарювання на певних ринках. Заборона діяльності суб'єктів господарювання передбачає такі діяння державних органів, які повністю унеможливають входження нових суб'єктів господарювання на відповідні ринки. Перешкоджання – це дії, які не усувають можливості входження на ринки нових суб'єктів господарювання, але істотно ускладнюють таке входження. Унеможливлення входження може відбуватися через заборону, зокрема, створення нових підприємств або заборону здійснення підприємництва в певних організаційних формах. Примушування з боку органів влади до певних дій суб'єктів господарювання означає, що суб'єкти господарювання чинять дії, які не відповідають їх власному волевиявленню і при цьому повинні бути наявними докази волевиявлення суб'єктів господарювання як реакція на відповідні рішення органів влади. Примушування може бути прямим або опосередкованим. Пряме примушування передбачає наявність владного припису, який однозначно вимагає від суб'єкта господарювання здійснювати концентрацію або узгоджені дії. Опосередковане примушування реалізується через створення для суб'єкта господарювання певних несприятливих обставин у разі, якщо він не здійснить заплановані узгоджені дії, концентрацію.

Нормами антимонопольного законодавства передбачено заходи впливу на органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю. У випадках, коли органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління і контролю приймають рішення, наслідками яких є недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції, органи АМК України можуть приймати рішення відповідно до ст. 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції» про скасування або зміну прийнятих ними рішень чи скасування угод, які негативно впливають на розвиток конкуренції [17].

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОТИДІ ІНСТИТУЦІЙНІЙ МОНОПОЛІЇ НА РИНКАХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

2.1. Зарубіжний досвід формування системи антимонопольного регулювання на ринках адміністративних послуг

Економічна політика України зорієнтована на глибинні ринкові перетворення в контексті європейської інтеграції, де важливе значення має організація оптимальної моделі державного управління у сфері захисту економічної конкуренції діяльності суб'єктів господарювання. Ця проблема набуває особливої актуальності з огляду на необхідність в умовах глобалізації економічних відносин уніфікації конкурентного законодавства різних країн світу, формування механізму лібералізації міжнародних торговельних відносин на базі Світової організації торгівлі, а також узгодження конкурентної поведінки і розподілу ринків між транснаціональними корпораціями. Рівень економічного розвитку та здатність витримати конкуренцію на спільному ринку є одним із критеріїв вступу держави до Європейського Союзу.

Вагомий внесок у дослідження питання конкурентної політики, тенденції розвитку ринкової економіки зробили такі зарубіжні вчені, як: Е. Аткинсон, Д. Барнес, Р. Вернон, Дж. Е. Гарингтон, Е. Долан, В. Кіп Вескузі, І. Кірцнер, Д. Шіллінг, А. Чемберлін; зокрема, питання економічної теорії — К. Макконнелл, С. Фішер, Д. Рубінфелд, Е. Маршалл, П. Семюелсон, Р. Піндайк, Д. Гамільтон, Д. Стігліц. В Україні проблеми конкурентних відносин в умовах ринкової трансформації розглядались у роботах багатьох вчених. Зокрема, вивченням досвіду зарубіжних країн займалися: В. Будкін, І. Бурковський, В. Забігайло, Є. Ковальова, Л. Пашко, Д. Решітков, В. Сіденко, С. Шевчук, Н. Яременко; проблемам гармонізації конкурентного законодавства України із законодавством ЄС присвячено праці: В. Єременка, О. Олійника, Т. Удалова; питання ринково-конкурентних відносин вивчали:

З. Ватаманюк, В. Геєць, О. Гаврилишин, В. Загорський, І. Коломієць, О. Кузьмін, В. Лагутін, І. Михасюк, С. Мочерний, С. Панчишин; дослідження державних механізмів регулювання у сфері конкурентної політики проводили: Ю. Бажал, В. Бодров, О. Кілієвич, М. Лесечко, Н. Нижник, І. Розпутенко, А. Чемерис.

За Оксфордським словником для ділового світу, монополія – це володіння торгівлею товарами чи послугами, або контроль над нею, який здійснює продавець чи виробник. Серед численних видів монополій їх можна звести до трьох основних: природної, адміністративної і економічної.

Адміністративна монополія виникає внаслідок дій державних органів. З одного боку, це надання окремим структурам виключного права на виконання певного роду діяльності. З іншого – це організаційні структури для державних підприємств, коли вони об'єднуються і підпорядковуються державним органам. Вони діють на ринку як єдиний суб'єкт господарювання і між ними відсутня конкуренція.

Світова практика регулювання конкуренції започаткована в 1890 р., коли в США був ухвалений Антитрестовий акт Шермана. Акт Шермана передбачав, що трести, які монополізували галузеві ринки, слід розформувати, замінивши їх децентралізованими, керованими, конкуруючими між собою підприємствами. Цей нормативний документ забороняв монополізацію будь-якої галузі торгівлі та передбачав перелік покарань, які можна було застосувати до монополістів, — від грошових штрафів до кримінальної відповідальності. Цей наріжний камінь антитрестового законодавства, на перший погляд, прямо стосується суті справи. Суть закону втілено в двох основних пунктах. Параграф 1: будь-яка угода, об'єднання у формі тресту або в іншій формі, або таємна змова, що мають на меті обмеження виробництва або торгівлі між декількома штатами або з іноземними державами, сьогодні оголошуються незаконними. Параграф 2: будь-яка особа, яка буде або спробує монополізувати, або об'єднатися, або змовитися з якою-небудь особою або особами, щоб

монополізувати яку-не-будь частину виробництва або торгівлі між декількома штатами або з іноземними державами, вважатиметься винним в скоєнні злочину.

Результатом ухвалення цього закону стало перетворення монополії і "обмежень торгівлі" – наприклад, таємних змов у області ціноутворення або розподілу ринків між конкурентами – в кримінальні злочини проти федерального уряду. Згідно із законом Шермана як міністерство юстиції, так і сторони, що постраждали від підприємницьких монополій, могли пред'явити їм позов. Фірми, викриті в порушенні закону, за рішенням суду могли бути ліквідовані; або могли видаватися судові розпорядження, що забороняють ті види діяльності, які визнавалися незаконними даним актом. Проте, перші ж судові тлумачення закону Шермана виявили серйозні сумніви у його ефективності, стало ясно, що потрібне більш точне формулювання антитрестових настроїв уряду. Дійсно, ділове співтовариство саме прагнуло до більш чіткого формулювання того, що є законним або незаконним.

Акт Шермана ряснів вельми туманними, поверхневими формулюваннями. Невдало були визначені навіть основні поняття, такі як "трест", "монополізація або спроба монополізації", "монополістичне об'єднання", "обмеження торгівлі". Цей Акт не був досконалим. З огляду на це Конгрес США в 1914 р. ухвалив Акт Клейтона та Акт про федеральну торговельну комісію. Перший з них заборонив цінову дискримінацію, тобто встановлення продавцем різних цін для різних покупців за умови, що відмінності в цінах не зумовлені різними витратами; інший — передбачав створення комісії для реалізації Акт Клейтона. При впровадженні цих законів виникла низка проблем, оскільки покупці звертались до продавців з проханням продати для них товари за спеціальними цінами. Наступні параграфи закону Клейтона були покликані підсилити і уточнити сенс закону Шермана: параграф 2 оголошує поза законом цінову дискримінацію покупців, коли така дискримінація не виправдана різницею у витратах.

Параграф 3 забороняє виняткові, або "примусові", угоди, відповідно до яких виробник продавав би якийсь товар покупцеві тільки за умови, що останній купує інші товари у того ж самого продавця, а не у його конкурентів. Параграф 7 забороняє придбання акції конкуруючих корпорацій, якщо це може призвести до ослаблення конкуренції. Параграф 8 забороняє формування директората, коли керівник однієї фірми є також членом правління конкуруючої фірми – в великих корпораціях, де результатом було б зменшення конкуренції.

Федеральна торгова комісія (ФТК) була створена з п'яти членів і на неї була покладена відповідальність за проведення в життя антитрестових законів, і закону Клейтона особливо. ФТК була наділена владою розслідувати нечесні конкурентні дії за своєю власною ініціативою або на вимогу фірм, що понесли збиток. Комісія могла влаштовувати публічні слухання за такими позовами і при необхідності видавати заборонні розпорядження в тих випадках, коли були розкриті "нечесні методи конкуренції в комерційній діяльності".

У 1936 р. цей закон був доповнений Актом Робінсона – Патмана, що забороняв покупцям погоджуватися на заздалегідь дискримінаційні ціни. У 1950 р. Конгрес додатково ухвалив Акт Селлера – Кефопера, що заборонив придбання акцій чи майна іншої фірми з негативними наслідками для "будь-якої лінії комерції". Внаслідок цього всі горизонтальні та вертикальні злиття і злиття конгломератів залежали від антимонопольного законодавства. Цей закон вніс поправку до параграфа 7 закону Клейтона, який, як ви пам'ятаєте, забороняє фірмі набувати акцій конкурентів, якщо таке придбання ослабило б конкуренцію. Фірми могли обійти параграф 7 шляхом придбання речовинних елементів активів (основних виробничих фондів і устаткування) конкуруючих фірм, а не їх акцій. Закон Селлерам – Кефопера закрит цю лазівку, заборонивши одній фірмі набувати речовинних елементів активів іншої фірми, коли результатом було б ослаблення конкуренції.

Антимонопольне законодавство США передбачало також певні винятки щодо застосування. Так, не поширювалися акти Шермана і Клейтона на діяльність профспілок у сфері страйків, на фермерські кооперативи в разі продажу ними сільськогосподарської продукції тощо. Таким чином, усі ці акти регулюють конкуренцію в США майже 100 років, донині зберігаючи чинність.

У Великобританії законодавство про конкуренцію складається з чотирьох законів, так званих "Актів парламенту": Акт про добросовісне підприємництво (1973 р.), що регулює процеси монополізації та злиття підприємств; Акта щодо обмежувальних підприємницьких практик (1976 р.), він поширюється на угоди між особами чи компаніями, що можуть обмежити свободу самостійних дій підприємців; Акта про перепродажні ціни (1976 р.), спрямований проти спроб нав'язування мінімальних цін, за якими товари можуть перепродаватися; Акта про конкуренцію (1980 р.), що стосується антиконкурентної практики. Крім цього, конкурентна політика Великобританії керується єдиними конкурентними правилами, встановленими для країн Європейського союзу. Комісія з монополій та злиттів здійснює дослідження і доповідає з питань, які доручає державний секретар з торгівлі та промисловості чи генеральний директор відомства, але вона не має права розпочати дослідження з власної ініціативи. У британському законодавстві монополією вважається така ситуація, коли компанія чи їх група здійснює на ринку не менш ніж 25% поставок чи закупок. Відомство з добросовісного підприємництва здійснює спостереження за британськими ринками і розглядає звернення щодо зловживання монопольним становищем, які надходять до нього. Якщо генеральний директор відомства доходить висновку, що є зловживання монопольним становищем, то він передає справу в комісію з монополій і злиттів уже для офіційного вивчення. Комісія проводить дослідження і надсилає відповідь державному секретареві. Державний секретар може видати розпорядження про припинення антиконкурентних дій або просити

генерального директора взяти в порушників зобов'язання про припинення цих порушень.

Згідно з Актом про конкуренцію антиконкурентними діями вважаються такі, які передбачають обмеження конкуренції або її запобігання. Слід зазначити, що на одних ринках певні дії можуть вважати такими, що прийнятні з точки зору конкуренції, тоді як на інших вони є неприйнятними. Все залежить від конкретної ситуації, саме це характеризує конкуренцію як селективний інструмент регулювання ринку. Законодавство Великобританії ні не стимулює, ні не перешкоджає злиттю, тобто воно займає нейтральну позицію до того моменту, поки не встановлюється відповідність чи невідповідність цього заходу суспільним інтересам. Разом з цим воно не вимагає, щоб компанії обов'язково інформували про злиття, які вже відбулися чи очікуються. Проте на практиці компанії вважають за краще інформувати про це відповідні державні органи. Таким чином, законодавство забезпечує високий рівень відповідальності суб'єктів господарювання за порушення вимог щодо забезпечення конкуренції.

Слід відзначити і таку британську специфіку: згаданий механізм не поширюється на надання послуг; відсутні заборони щодо максимальної ціни, за якою дилер може продавати товари; дозволяється рекомендувати перепродажні ціни.

Антимонопольне законодавство Європейського союзу складається з двох рівнів: основою є національні законодавства, а інший рівень — це конкурентне право ЄС. Національний рівень передбачає систему державного захисту та конкурентну політику кожного національного ринку з урахуванням тенденцій розвитку конкуренції в різних країнах. Загальноєвропейський рівень — це спільне конкурентне законодавство Європейського союзу, що враховує особливості реалізації конкурентної політики на спільному ринку. Політика ЄС щодо конкуренції базується на статтях 85 та 86 Римського договору та Договору про утворення Європейського Економічного Співтовариства; актах, рекомендаціях

Європейської комісії. Таким чином, на основі цієї законодавчої бази конкурентна політика Європейського союзу спрямована на: запобігання реалізації угод, які обмежують конкуренцію та спрямовані на зловживання домінуючим становищем на ринку; контроль за рівнем економічної концентрації суб'єктів господарювання; лібералізацію монополістичних секторів економіки ЄС; забезпечення моніторингу надання державної допомоги суб'єктам господарювання в країнах-членах ЄС.

В Європейському союзі повноваження щодо захисту конкуренції, формування політики конкуренції та її впровадження покладені на Генеральний директорат IV Європейської комісії. В окремих випадках ці функції можуть бути розподілені між уповноваженими органами, які відповідають за регулювання конкуренції в країнах-членах ЄС, та законодавчими судами. Компетенція Європейської комісії поширюється на такі сфери: збирання необхідної інформації, накладання штрафів; вживання тимчасових заходів; надання пільг окремим фірмам, дії яких обмежуються статтями договору тощо. Інформацію для прийняття рішень збирають шляхом проведення розслідування за виявленим фактом обмеження конкуренції та моніторингу дій суб'єктів господарювання на спільному ринку в формі запитів до відповідних компаній. Нині всі країни-члени провадять єдину політику в галузі конкуренції, яка характеризується досконалим і раціональним механізмом реалізації та високоефективним контролем за її дотриманням.

Антимонопольне законодавство Європейського союзу не заперечує наявності монополій, а лише запобігає їхньому зловживанню домінуючим становищем на ринку. Крім цього, воно спрямоване не лише на обмеження діяльності, а й на підтримку тих суб'єктів господарювання, для яких вона необхідна, з метою підвищення міжнародної конкурентоспроможності. Незважаючи на те, що конкурентне законодавство є загальнообов'язковим, у процесі його застосування враховуються особливості галузей та ринків [22].

2.2. Удосконалення законодавчого забезпечення протидії інституційній монополії на ринках адміністративних послуг України

Дотримання законності в державному управлінні забезпечується системою організаційно-правових засобів, яка повинна не допустити будь-якого роду відхилення від вимог законності в діяльності органів виконавчої влади й посадових осіб, вчасно виявити такого роду відхилення, якщо вони мають місце, усувати виявлені порушення законності (наприклад, скасувати неправомірний правовий акт управління), тобто відновлювати порушені при цьому права й законні інтереси, залучати до встановленої відповідальності винних у порушенні законності, а також вживати необхідні заходи, що забезпечують недопущення надалі відхилень від вимог законності.

Отже, забезпечити законність у державному управлінні може тільки узгоджена система зусиль всього суспільства, кожної людини з використанням ними всього арсеналу засобів «боротьби» за законність.

Система реалізація законності в державному управлінні вбирає в себе загальні умови законності та спеціальні юридичні або організаційно-правові засоби забезпечення законності.

Дослідники наголошують, що законність у державному управлінні залежно від змісту, характеру, особливостей застосування, юридичних наслідків забезпечують такі способи: а) контроль; б) нагляд; в) звернення до державних органів (із заявами, пропозиціями, скаргами з питань забезпечення законності).

До засобів забезпечення законності в державі належить побудова державної влади. З одного боку, по горизонталі державна влада поділяється на законодавчу, виконавчу та судову. З іншого, існує поділ по вертикалі, що потребує формування між її підсистемами необхідних стримань і противаг, а також відносин взаємного контролю. Таким чином, законність має місце тоді, коли жодна структура влади не може перевищувати своїх повноважень і

буде, у випадку таких спроб, спільними діями інших структур влади підпорядкована закону.

У демократичній державі кожна з гілок влади має відповідні функціональні та цільові орієнтири, а також специфічні форми діяльності. Судова влада виокремлюється такою формою діяльності як правосуддя, що передбачає розгляд і розв'язання на основі чинного законодавства економічних, політичних, управлінських та інших спорів, сторонами у яких можуть бути громадяни, їх об'єднання, юридичні особи, державні органи і органи місцевого самоврядування.

При цьому найголовнішою суспільною роллю судової влади в демократичному суспільстві необхідно визнати забезпечення панування права в ході розв'язання різноманітних юридичних конфліктів.

Визначальна роль судової влади в державному управлінні полягає в тому, що: – по-перше, згідно зі ст. 125 Конституції, судова система України будується за принципом територіальності та спеціалізації. Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України, а вищими судовими органами спеціалізованих судів – відповідні вищі суди; – по-друге, органи судової влади мають особливий статус, що робить її функціонування незалежним від інших підсистем державної влади і перетворює їх на справжнього стража законності.

Також судова влада контролює законність здійснення органом державного управління дій у межах повноважень, наданих йому законом. Для суду є важливими наступні моменти: 1) чи виданий акт компетентним органом і у відповідній формі; 2) чи дотримані матеріально-правові і процесуальні норми; 3) чи відповідає акт меті, яку переслідує закон; 4) що саме суперечить матеріальному праву рішенні органу влади, що оскаржується. Отже, рішення суду повинне містити лише висновок про законність дій і рішень що оскаржуються, і про необхідність їх відміни в разі обґрунтованості скарги. Суд лише залишає акт, що оскаржується в силі або

визнає його недійсним і зобов'язує орган, посадову особу задовольнити вимоги громадянина, вирішивши питання за суттю.

Органи виконавчої влади (Кабінет Міністрів України, міністерства, центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації) посідають особливе місце в підтриманні законності в державному управлінні. Засоби, які використовують органи виконавчої влади для забезпечення законності в державному управлінні зводяться до того, що в даній системі створюються контрольні механізми, які дають змогу відстежувати управлінські рішення та дії під кутом зору їх відповідності законам та іншим нормативним правовим актам.

В умовах розбудови демократичної, правової, соціальної держави зростає роль у забезпеченні законності в державному управлінні громадського контролю, який є важливою формою реалізації демократії і способом залучення громадян до управління суспільством та державою.

Згідно з Конституцією України (ст. 38) «громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування». По суті громадяни мають право запобігати порушенням у сфері державного управління за допомогою засобів суспільного впливу. Вони мають право захищати свої законні інтереси, конституційно гарантовані права та свободи й активно виступати проти порушень норм, вимог законності в рішеннях і діях органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх керівників та інших посадових осіб.

Відмінність громадського контролю, як засобу забезпечення законності в діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, полягає, насамперед, у тому, що всі суб'єкти громадського контролю виступають від імені громадськості, а не держави, тому їх контрольні повноваження зазвичай не мають юридично владного змісту, а рішення за результатами перевірок мають, як правило, рекомендаційний характер.

Наслідком законності є встановлення у суспільному житті правопорядку.

Правопорядок як динамічна система вбирає в себе всі впорядковуючі засади правового характеру. Його змістом є система правових і не правових елементів, властивостей, ознак, процесів, що сприяють встановленню і підтримці правомірної поведінки суб'єктів, тобто такої поведінки, яка врегульована нормами права і досягла цілей правового регулювання.

Правопорядок – це законність у дії, якщо поведінка суб'єктів є правомірною. В ст. 19 Конституції України встановлено, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Законність – це засіб встановлення правопорядку, це механізм «законного» пристосування законів до конкретних відносин конкретних осіб у конкретних умовах.

Отже, можна стверджувати, що правопорядок – це реальне повне і послідовне здійснення всіх вимог законності та принципів права, що стосується гарантії забезпечення законності в державному управлінні, то під нею одні дослідники розуміють умови суспільного життя і заходи, що вживаються державою для забезпечення режиму законності і стабільного правопорядку; другі систему засобів, з допомогою яких у суспільному житті впроваджується, охороняється і у випадку порушення відновлюється законність; треті вважають, що – це зумовлені закономірностями суспільного розвитку умови, засоби, фактори, що забезпечують дотримання законності .

Вважаємо, що гарантії забезпечення законності в державному управлінні можна визначити, як систему юридичних засобів, способів, прийомів і методів, які закріплені в чинних законах і підзаконних актах, за допомогою яких у суспільному житті впроваджується, охороняється і у випадку порушення відновлюється законність, які сприяють підвищенню рівня розвитку суспільства і добробуту народу.

Гарантії законності поділяються на загальносоціальні, тобто такі, що залежать від стану суспільства в цілому чи в окремих його аспектах, вони бувають економічні, політичні, ідеологічні; та спеціально-соціальні, або юридичні (передбачені законом спеціальні засоби впровадження, охорони та відновлення законності).

Таким чином, гарантії забезпечення законності в державному управлінні – це діяльність відповідних державних формувань, спрямована на недопущення порушень у діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, їх посадових осіб [16].

2.3. Громадський контроль за станом конкуренції на ринках адміністративних послуг

Система контролю над державним апаратом і органами місцевого самоврядування також включає громадський контроль. Громадський контроль у сфері державного управління – досить нове надбання суспільства, яке знайшло своє нормативне закріплення лише на початку ХХ століття. Громадський контроль за діяльністю органів державного управління і місцевого самоврядування є важливою формою реалізації демократії і способом залучення громадян до управління суспільством та державою. В умовах розбудови демократичної, правової, соціальної держави його роль у забезпеченні законності в державному управлінні буде тільки зростати.

Конституція України (ст. 38) передбачає, що «громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування». По суті вони мають право здійснювати громадський контроль за органами державного управління і місцевого самоврядування, тобто запобігати порушенням у сфері державного управління за допомогою засобів суспільного впливу.

Громадський контроль – це вид соціального контролю, який здійснюється об'єднаннями громадян та самими громадянами. Його суб'єктами є громадські об'єднання і політичні партії, профспілкові і громадські організації, засоби масової інформації, органи самоорганізації населення, трудові колективи, збори громадян, а також окремі громадяни. Вони мають право захищати свої законні інтереси, конституційно гарантовані права та свободи й активно виступати проти порушень норм, вимог законності в рішеннях і діях органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх керівників та інших посадових осіб.

Об'єктом громадського контролю є діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій тощо. Громадяни своє право контролю над державними інституціями реалізують через різноманітні громадські об'єднання (рух, конгрес, асоціація, фонд, спілка тощо), яке відповідно до Закону України «Про об'єднання громадян» визнається політичною партією або громадською організацією.

Своє право контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування громадяни здійснюють, використовуючи такі форми: вибори, референдуми, загальнонародні обговорення тощо, а також через структури громадянського суспільства. Слід відзначити і те, що розвитку громадського контролю в Україні сприяє кількісне зростання об'єднань громадян. Так, за даними статистичного бюлетеня «Громадські організації в Україні» Державної служби статистики України (на основі даних Міністерства юстиції України), станом на 1 січня 2011 р. в Україні діяло 3529 об'єднань громадян, що були легалізовані Мін'юстом України (збільшення порівняно з 2009 р. на 7,6 % та з 1996 р. у 4,8 рази), з них 185 політичних партій та 3344 громадські організації (відповідно 5,2 % та 94,8 % у загальній кількості громадських об'єднань). (Для порівняння: у 1999 році в Україні кількість зареєстрованих всеукраїнських об'єднань громадян та політичних партій становила відповідно 1208 та 90). Із загальної кількості

легалізованих громадських організацій 2619 мали всеукраїнський статус, 725 – міжнародний. Місцевими реєструючими органами легалізовано 77252 громадських організацій з місцевим статусом (збільшення порівняно з 2009 р. на 7,5 %).

Законом України «Про охорону праці» на профспілки покладено чимало повноважень у галузі охорони праці. Профспілки здійснюють громадський контроль через свої комітети, різноманітні контрольні комісії, збори первинних організацій за виконанням колективних договорів, дотриманням санітарних умов і техніки безпеки на виробництві, вимог трудового законодавства, законодавчих та нормативних актів з питань соціального захисту.

Громадські організації за результатами перевірок на підставі складених протоколів та актів інформують відповідні державні органи про виявлені порушення, вносять пропозиції щодо притягнення правопорушників до відповідальності тощо. Світова практика показала, що громадський контроль є невід'ємною частиною громадянського суспільства, а його відсутність чи мінімальний вплив вказують на безправність основної маси населення перед свавіллям владних структур.

Таким чином, саме контролю з боку держави й суспільства належить значна роль у підвищенні відповідальності органів державної влади і місцевого самоврядування перед суспільством і громадянами за ухвалення і шляхи реалізації рішень, отримані наслідки. Через здійснення контролю населення отримує впевненість щодо захисту власних інтересів, переконання у законності, ефективності та результативності використання державних ресурсів. Отже, від створення дієвої системи контролю, за чиновниками всіх рівнів, за процесом реалізації державних програм, витрачанням бюджетних коштів тощо, залежить ефективне функціонування системи державного управління в Україні [16].

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Внутрішня економічна політика сучасної України функціонує в умовах з однієї сторони жорсткого адміністрування у сфері монополізації виробництва, з іншої, розвитку неконтрольованої самостійності окремих суб'єктів господарювання з питань фінансово-виробничої діяльності. Це значною мірою ускладнює й негативно впливає на ефективність й антимонопольної роботи в державі.

З метою усунення вищезгаданих проблем необхідно розробити й прийняти відповідні конкретні законодавчі акти, які враховують, як специфічні особливості країни, так і світовий досвід. Найбільш розробленим прийнято вважати антимонопольне законодавство США, що має до того ж і найбільш давню історію. Воно базується на "трьох китах", трьох основних законодавчих актах. Закон Шермана (1890 р.) забороняв таємну монополізацію торгівлі, захоплення одноосібного контролю в тій чи іншій галузі, змову про ціни. Закон Клейтона (1914 р.) забороняв обмежувальну ділову практику у сфері збуту, цінову дискримінацію (не у всіх випадках, а тільки тоді, коли це не диктується специфікою поточної конкуренції), певні види злиття, наприклад «директорати» та інше. Закон Робінсона-Петмена (1936 р.) - це заборона на обмежувальну ділову практику в галузі торгівлі: "ножиці цін", цінова дискримінація та інше.

Подібних взаємопов'язаних антимонопольних законів щодо подолання монополізму у сфері торговельної діяльності в Україні наразі немає. Тому наразі необхідно прийняти відповідні правові, перш за все антимонопольні, заходи, що адекватні заходам з регулювання монополізму у виробничій базі й господарських відносинах. Це дозволить досягти рівня практичного втілення антимонопольної економічної політики держави на умовах впровадження зрозумілих і прозорих правил «гри» на всіх стадіях проходження товарів від виробника до кінцевого споживача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антикорупційна політика України : навч. посіб. для чл. громад. рад / Е. Р. Рахімкулов, О. В. Климович, С. І. Панцир та ін. – Л., 2011. – 136 с.
2. Браун М. Пол. Посібник з аналізу державної політики : пер. з англ. / М. Пол Браун. – К. : Основи, 2000. – 243 с.
3. Райт Г. Державне управління / Г. Райт. – К. : Основи, 1994. – 191 с.
4. Державне управління: основи теорії, історія і практика : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Іжа, Г. І. Арабаджи / за заг. ред. П. І. Надолішнього, В. Д. Бакуменка. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
5. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : навч. посіб. : у 2 ч. /
6. Кігель В. Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці / В. Р. Кігель // Київський економічний ін-т менеджменту (ЕКОМЕН). – К. : ЦУЛ, 2003. – 200 с.
7. Гаращук В. Контроль та нагляд у державному управлінні : [навч. посіб.] / В. М. Гаращук. – Х. : Фоліо, 2002. – 176 с.
8. Державне управління в Україні : [навчальний посібник] / [за заг. ред. В. Б. Авер'янова]. – К. : Вид-во ТОВ «СОМІ», 1999. – 265 с.
9. Гаращук В. М. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні : монографія / В. М. Гаращук, А. О. Мухатаєв ; Нац акад. прав. наук України, Ін-т вивч. пробл. злочинності, СБУ, Ін-т дослідж. пробл. держ. безпеки. – Х. : Право, 2010.
10. Закон України «Про захист економічної конкуренції»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>
11. Закон України «Про Антимонопольний комітет України»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>
12. Закон України «Про адміністративні послуги»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>

13. Чміленко Г. М. Адміністративні послуги в Україні / Г. М. Чміленко // Юрид. вісн. – 2005. – № 2. – С. 86-93.

14. В. Тимошук Адміністративні послуги: навчальний посібник – К.: ТОВ «Софія-А». – 2018. – 104 с.

15. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст.голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.

16. О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш Державне управління: навчальний посібник – К. : НАДУ, 2017. – 642 с.

17. Антиконтурентні дії органів державної влади - Режим доступу: https://pidru4niki.com/91900/pravo/antikonturentni_organiv_derzhavnoyi_vladi_prichini_formi_proyavu_sposobi_usunennya

18. Суб'єкти та об'єкти державного управління - Режим доступу: http://e-pidruchniki.com/content/2047_55Sybekt_i_ta_obekti_derjavnogo_upravlinnya.html

19. Адміністративні послуги: стан і перспективи реформування. Збірник матеріалів / [Тимошук В.П., Добрянська Н.Л., Курінний О.В., Школьнік Є.О. та ін.] / Заг. ред. Тимошука В.П., Курінного О.В. – Київ, 2015. – 428 с.

20. Омельченко Л.В. Адміністративно-правове розуміння діалектичного взаємозв'язку конкуренції та монополії. – Режим доступу: DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.3-2.11>

21. Антиконтурентні дії органів влади – Режим доступу: <https://amcu.gov.ua/napryami/konkurenciya/antikonturentni-diyi-organiv-vladi>

22. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ОСНОВІ АНТИМОНОПОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2009/27.pdf

ДОДАТКИ

Додаток 1

Перелік нормативних актів та документів політики з тематики адміністративних послуг.

- Закон України «Про адміністративні послуги» від 17 травня 2012 р.
- Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 р. № 90-р.
- Указ Президента України “Про заходи із забезпечення додержання прав фізичних та юридичних осіб щодо одержання адміністративних (державних) послуг” від 03.07.2009 р. № 508.
- Тимчасовий порядок надання адміністративних послуг, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України “Про заходи щодо упорядкування адміністративних послуг” від 17.07.2009 р. № 737 (зі змінами від 11.10.2010 р.).
- Методика визначення собівартості платних адміністративних послуг затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 р. № 66.
- Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів надання адміністративних послуг (затверджені наказами Мінекономіки від 12.07.2007 р. № 219 та від 31.07.2009 р. № 799).
- Положення про Реєстр адміністративних послуг, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2009 р. № 532 (зі змінами від 11.10.2010 р.).
- Постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання надання адміністративних послуг” від 11.10.2010 р. № 915.
- Постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання надання платних адміністративних послуг” від 05.01.2011 р. № 33.

Форма Інформаційної картки адміністративної послуги

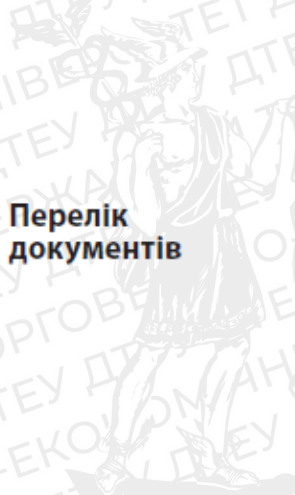
ІНФОРМАЦІЙНА КАРТКА № хх/уу

(назва послуги)

1.	Суб'єкт надання адміністративної послуги та/або ЦНАП (найменування, місцезнаходження, режим роботи, довідковий телефон та адреса електронної пошти та веб-сайту) ²¹	
2.	Перелік документів, порядок та спосіб подання (у разі необхідності – умови / підстави отримання послуги)	1. Заява ²²
3.	Платність або безоплатність послуги (якщо послуга платна, то: порядок оплати, рекомендовано – банківські реквізити)	
4.	Термін надання послуги (днів)	
5.	Результат послуги	
6.	Можливі способи отримання відповіді (результату)	
7.	Акти законодавства, що регулюють порядок та умови надання послуги	

Умовні позначки: хх/уу – шифр послуги, де хх – код структурного підрозділу, уу – номер послуги структурного підрозділу.

ПРИКЛАД Інформаційної картки № 52/01 Державна реєстрація фізичної особи – підприємця

1.	Орган, що надає послугу	Центр надання адміністративних послуг Відділ державної реєстрації (Реєстраційна палата), м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 9, понеділок–п'ятниця, з 9.00 до 17.00 год. тел. 551976, e-mail: dcmvk@il.if.ua
2.	Перелік документів	 <ol style="list-style-type: none"> 1. Заповнена реєстраційна картка на проведення державної реєстрації фізичної особи – підприємця (форма 10 додається). 2. Копія довідки про включення заявника до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів. 3. Документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації фізичної особи – підприємця (дивитись нижче "Оплата"). 4. Паспорт та документ, що засвідчує повноваження уповноваженої особи. 5. Додатково – якщо заявником є фізична особа, яка досягла шістнадцяти років і має бажання займатися підприємницькою діяльністю – нотаріально посвідчена письмова згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника або органу опіки та піклування.
3.	Оплата	<ol style="list-style-type: none"> 1. Перерахунок. 2. Розмір оплати – 34 грн. 3. Р/р 31414512700002 місцевого бюджету м. Івано-Франківська, і. к. 20568100, код платежу 14060300. Банк одержувача – Управління Державного Казначейства в Івано-Франківській області, МФО 836014.
4.	Термін виконання	До двох робочих днів
5.	Результат послуги	Свідоцтво про державну реєстрацію
6.	Спосіб отримання відповіді (результату)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особисто, в т.ч. через представника за дорученням (нотаріально завіреним) або 2. Поштою (рекомендованим листом) за клопотанням особи.
7.	Законодавчі підстави	Закон України «Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб – підприємців» від 15.05.2003 р. (зі змінами)